

تعیین راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران

علی پارساجو^۱، محمد جوادی پور^{۲*}، حسین زارعیان^۳

تاریخ تصویب: ۹۷/۰۸/۲۰

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۴/۱۲

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران بود. با عنایت به ماهیت اکتشافی موضوع از روش پژوهش کیفی و استراتژی نظریه‌پردازی برخاسته از داده‌ها استفاده شد. نخست از طریق مطالعات اولیه، فهرست مقدماتی نشان‌های مؤثر شناسایی شدند. جامعه آماری تحقیق شامل اعضای هیئت علمی، مدیران و کارکنان فدراسیون ورزش‌های همگانی و معاونت ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان و پیشکسوتان ورزش همگانی کشور بودند. نمونه‌گیری به روش مبتنی بر هدف بود و پس از انجام ۲۷ مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته با صاحب‌نظران آگاه به موضوع پژوهش، اشباع نظری حاصل گشت و مقوله‌های اصلی پس از تکمیل فرایند کدگذاری استخراج گردید. نتایج کدگذاری باز حاکی از آن بود که ۱۶۲ نشان اولیه و ۲۶ نشان نهایی می‌تواند راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران را تعیین کند. سپس در کدگذاری محوری، نشان‌های نهایی در ۱۲ مفهوم و ۵ مقوله طبقه‌بندی شدند. در نهایت مقوله‌های شناسایی شده حاصل از کدگذاری انتخابی، به ترتیب شامل توسعه بخش‌های کلان، مدیریت جامع ورزش، توسعه آگاهی‌ها و ارتباطات اجتماعی، توسعه ساختاری، محیط جذاب و انگیزشی ورزش تعیین شدند. مدیران ورزش کشور می‌توانند از مفاهیم، مقوله‌های شناسایی شده در راهبردهای برنامه‌ریزی‌های آینده خود به منظور توسعه ورزش همگانی استفاده نمایند.

کلید واژه‌ها: ورزش همگانی، مشارکت اجتماعی، راهبرد، نظریه داده بنیاد

۱. دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی پژوهشگاه علوم ورزشی

۲. دانشیار دانشگاه تهران*

۳. استادیار پژوهشگاه علوم ورزشی

*Email: parsajuali@gmail.com

Email: javadipour@ut.ac.ir

Email: zareian.h@gmail.com

مقدمه

امروزه یکی از مهم‌ترین راه‌های توسعه‌ی کشورها، مشارکت فعال مردم است و دولت‌ها سعی در برطرف کردن موانع مشارکت مردم در فعالیتهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دارند (داوری و همکاران، ۱۳۸۹). مشارکت اجتماعی یکی از مؤلفه‌های اساسی در سازمان‌دهی فعالیتهای انسان در حیات اجتماعی بوده و کنش‌های داوطلبانه و پیونددهنده با رویکرد دگرخواهانه‌ای است که تأثیر زیادی بر همبستگی و انسجام در جامعه داشته و از این رو، در کانون توجه عالمان علوم اجتماعی بوده است. در دهه‌های اخیر مشارکت اجتماعی در چارچوب نهادمندسازی فعالیتهای افراد به صورت یکی از شاخص‌های توسعه‌ای مدنظر قرار گرفته است (شکوری، ۱۳۹۰).

مفهوم مشارکت به صورت گسترده در ادبیات بهداشت و مراقبت‌های اجتماعی استفاده می‌شود. اخیراً، مشارکت اجتماعی را به عنوان شاخص سلامتی، رفاه اجتماعی و رفتارهای مثبت اجتماعی در نظر می‌گیرند. مشارکت اجتماعی می‌تواند به عنوان مشارکت افراد در فعالیتهایی که تعامل با دیگران در جامعه یا محله را فراهم می‌کنند (پیسکور و همکاران، ۲۰۱۴).

پدیده تربیت بدنی و ورزش در زندگی بسیاری از مردم جهان در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نقش به‌سزایی داشته و از جمله فعالیتهای مهم انسانی است که تقریباً هیچ جامعه بشری را نمی‌توان یافت که در آن، ورزش به گونه‌ای وجود نداشته باشد (مرادی و همکاران، ۱۳۹۰). از جمله فعالیتهای بدنی که با هدف ایجاد شادابی، نشاط و سلامت در جوامع مختلف پیگیری و اجرا می‌شود، ورزش‌های همگانی است (آصفی و حسنی دستجردی، ۱۳۹۵). ورزش همگانی از آنجا که موجب افزایش امید به زندگی از طریق ارتقای سلامت افراد جامعه می‌شود، یکی از زیر شاخص‌های توسعه انسانی در جوامع قلمداد می‌گردد. گذشته از این، ورزش همگانی در یک جامعه کارکردهای مطلوبی؛ چون افزایش همدلی، تقویت همبستگی و مشارکت اجتماعی، تحکیم روابط و پیوندهای اجتماعی و کمک به فرآیند جامعه‌پذیری افراد دارد (نادریان و جهرمی، ۱۳۸۸). همچنین یک اصطلاح کلی مورد استفاده برای تشریح دامنه‌ای از سیاست‌های اتخاذ شده توسط دولت‌ها برای ارتقا و توسعه‌ی مشارکت فعال در ورزش درون جامعه است (فرولی^۱ و همکاران، ۲۰۰۹). از دیدگاه شورای ورزش همگانی اروپا^۲، ورزش همگانی یعنی، فعالیتهای بدنی آزاد، داوطلبانه و اختیاری که در اوقات فراغت به انجام می‌رسد، امکان پرداختن به آن برای همگان وجود دارد و هدف از آن رقابت و پیروزی نبوده بلکه هدف اصلی از پرداختن به چنین ورزش‌هایی، تفریح، توسعه و به‌سازی انسان‌ها می‌باشد (جوادی‌پور و سمیع‌نیا، ۱۳۹۲).

تحقیقات مراکز بهداشتی و ورزشی اروپا نشان می‌دهند که هدف اصلی ورزش در اروپا، مشارکت همگانی مردم در ورزش است و در راستای رشد و گسترش آن تلاش زیادی به عمل آمده است، ورزش همگانی در جهان با اهداف افزایش مشارکت تمام گروه‌های اجتماعی و فراهم کردن تکثرگرایی در ورزش، تقویت ورزش قهرمانی، توسعه و ارتقای سلامتی و گسترش تفریحات سالم و ورزش تفریحی پایه‌گذاری شده است (وندن دریش^۳ و همکاران، ۲۰۱۲)، همچنین یافته‌های تحقیقی، عوامل اجتماعی، سلامتی، امکانات و تسهیلات، عوامل اقتصادی، عوامل شخصی و زمان را به عنوان موانع مشارکت در فعالیتهای ورزشی تفریحی (روزبهرانی و همکاران، ۱۳۹۳) و عواملی چون کسب نشاط و شادابی، تقویت جسم و روان، کسب اعتماد به نفس و داشتن رفتار و اخلاق نیکو را مهم‌ترین علل و انگیزه‌های مشارکت در فعالیتهای حرکتی و ورزشی معرفی نموده‌اند (نعمتی‌بیدگلی، ۱۳۹۵). عدم مشارکت اجتماعی در بزرگسالان ارتباط مستقیمی با بروز بیمارها در آنها دارد و سطح بالای مشارکت اجتماعی افراد بزرگسال به داشتن سلامت در زندگی‌شان مربوط می‌شود. عوامل مختلفی بر مشارکت در ورزش و فعالیت بدنی تأثیرگذار است (شین^۴ و همکاران، ۲۰۱۵)، سطح مشارکت در ورزش و فعالیت بدنی با افزایش وضعیت اجتماعی و اقتصادی افزایش می‌یابد و با کاهش دسترسی به اماکن ورزشی کاهش می‌یابد (ایمی^۵ و همکاران، ۲۰۱۵). مشارکت

1. Frawley
2. European Sport for All
3. Vandendriessche
4. Qin
5. Eime

ورزشی منحصرأ توسط عوامل فردی- اجتماعی (سطح خرد) تعیین نمی‌شود. بلکه عوامل زیربنایی مانند در دسترس بودن امکانات ورزشی و برنامه‌های ورزش (سطح کلان) نیز می‌توانند نقش مهمی در این زمینه ایفا کنند و جدا از عوامل سطح خرد، در دسترس بودن استخرهای شنا و پارک به‌ویژه برای فعالیت‌های ورزشی ساکنان مهم است (ویکر^۱ و همکاران، ۲۰۱۲) و (ویکر^۲ و همکاران، ۲۰۱۳). همچنین پژوهش‌ها نشان می‌دهند که پرداختن به سطوح پایه‌ی ورزش، با احساس مشارکت و انگیزه‌ی عمل همراه می‌باشد که این امر منجر به توسعه‌ی ورزش و افزایش سلامت اجتماع می‌گردد و زمینه‌ی افزایش حضور مردم در فضاهای ورزشی، آگاهی آنها نسبت به فرایندهای ورزشی، ارتقای سلامت و تداوم رفتارهای فعال‌تر را مهیا می‌سازد (ویلر^۳ و همکاران، ۲۰۱۴).

سیاست مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی در راستای توسعه و گسترش ورزش در بین اقشار مختلف جامعه و بهره‌گیری از مزایای آن در زمینه جبران کاهش تحرک افراد و کمک به افزایش نشاط و سلامتی جسمانی و روانی شهروندان، از اولویت‌های هر جامعه روبه‌رشدی است. با وجود گذشت چند دهه از سیاست ورزش برای همه، هنوز فرصت مشارکت در ورزش به‌طور نابرابر تقسیم می‌شود و برخی از گروه‌های اجتماعی محروم، دستیابی کمتری به ورزش دارند (واندرمشوان^۴ و همکاران، ۲۰۱۷). ورزش همگانی با بهره‌گیری از ورزش، تمرین و فعالیت بدنی همگانی به‌عنوان ابزاری برای پیاده‌سازی و توسعه مدلی انسان‌ساز در جوامع کاربرد دارد. همه افراد با هر ملیت، نژاد و مذهب و توانایی می‌توانند در حوزه ورزش همگانی شرکت نمایند. چنانچه آمار و ارقام شرکت افراد در ورزش همگانی نشان می‌دهد، وضعیت ورزش همگانی در کشور ایران نسبت به کشورهای پیشرفته جهان و حتی دیگر کشورهای هم‌رده خود نامطلوب است. در حال حاضر، به دلیل وجود رویکردهای مختلف در مورد میزان و نحوه‌ی پرداختن به فعالیت بدنی، آمار دقیق و قطعی از میزان مشارکت در ورزش همگانی در کشور وجود ندارد، اما کلیه‌ی آمار و ارقام موجود، میزان مشارکت را ناکافی نشان می‌دهند و تأکید مسئولان ورزشی نیز بر این است که ورزش همگانی تا جایی توسعه پیدا کند که در کنار فعالیت‌های روزمره، به‌عنوان بخشی از سبب زندگی مردم قرار بگیرد (عرب‌نرمی و همکاران، ۱۳۹۵). در حال حاضر منابع دولتی آمار مشارکت مردم در ورزش همگانی کشور را ۲۳ درصد بیان می‌کنند، اما منابع غیر رسمی آمار مشارکت را پایین‌تر از این دانسته‌اند که با این همه، نسبت به خیلی از کشورهای پیشرفته دنیا هنوز عقب هستیم. در مورد راهبردهای گرایش مردم به ورزش همگانی تحقیقات مختلفی از طرف محققان صورت گرفته است و هر کدام از منظری نحوه گرایش مردم به سمت ورزش همگانی را به تصویر کشیده‌اند. در این میان یکی از شرایطی که با مهیا‌گردد تا مشارکت اجتماعی افراد در ورزش همگانی رشد و توسعه یابد مشارکت مردم محلی در برنامه‌های ورزش همگانی و مدیریت و نظارت بر برنامه‌های آن است و در این بین بهره‌مندی از راهبردهای خاص به خوبی احساس می‌شود. منظور از راهبردها، نحوه مدیریت، اداره کردن، انتقال دادن یا پاسخ دادن به پدیده مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران از سوی مدیران است. بنابراین، استفاده از راهبردهای خاص در زمینه مشارکت اجتماعی مردم برای شرکت در ورزش همگانی نیازی است که به شدت در جامعه ایرانی احساس می‌شود و محققین در این تحقیق به دنبال بررسی و شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران هستند.

روش‌شناسی

به منظور پاسخگویی به پرسش اصلی تحقیق از روش تئوری داده بنیاد و به شیوه استراس و کوربین^۵ استفاده شد. روش توسط استراس و کوربین به معنای روشی است که بر اساس و پایه‌ی داده‌ها به تولید نظریه می‌پردازد. داده‌هایی که برای تشریح فرایندها جمع‌آوری می‌شود، شامل انواع داده‌های کیفی از جمله مشاهدات، گفت و شنودها، مصاحبه‌ها، اسناد دولتی و

1. Wicker
2. Wicker
3. Weiler
4. Vandermeersch
5. Strauss & Corbin

تأملات شخصی پژوهشگر می‌شود (کرسول^۱، ۲۰۰۵). در مرحله‌ی اول پژوهش از طریق مطالعه‌ی پیشینه‌ی تحقیق و جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای، فهرست مقدماتی شاخص‌های پیش‌بین مؤلفه‌های اصلی شناسایی شد. فهرست مقدماتی به‌عنوان سؤالات مصاحبه و ابزار اولیه‌ی جمع‌آوری داده‌ها مدنظر قرار گرفت. سپس راهنمای مصاحبه تدوین و محقق پیش از مصاحبه با هر یک از نخبگان آگاه، راهنمای مصاحبه را برای آنها ارسال کرد. در مرحله‌ی بعد مصاحبه‌های کیفی نیمه ساختارمند و عمیق با نخبگان آگاه از موضوع پژوهش به عمل آمد. شایان ذکر است که به منظور ثبت اطلاعات حاصل از مصاحبه‌ها، علاوه بر یادداشت‌برداری، از دستگاه ویژه‌ی ضبط صدا نیز استفاده شد. به دلیل رعایت مسائل اخلاقی، پژوهشگر قبل از ضبط هر مصاحبه، از مصاحبه‌شونده اجازه گرفته است. مدت زمان مصاحبه‌ها متفاوت و مکان مصاحبه در محل مورد توافق مصاحبه‌گر و پژوهشگر بوده است.

ارائه‌ی یک نظریه‌ی برخاسته از داده‌ها، مستلزم جمع‌آوری و تحلیل همزمان و زنجیروار داده‌ها است. پنج مرحله‌ی اساسی ولی نه لزوماً پی‌درپی در مسیر پردازش یافته‌ها استفاده شد، شامل انتخاب شرکت‌کنندگان، جمع‌آوری داده‌ها، تنظیم یافته‌ها، تجزیه و تحلیل یافته‌ها و ارائه‌ی راهبردهای اجرایی بود. نمونه‌گیری نظری در این روش، بدین معنا بود که داده‌ها به‌گونه‌ای جمع‌آوری شوند که برای تولید یک نظریه، مفید باشند. طی فرایند مستمر جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و دسته‌بندی داده‌ها از طریق مصاحبه و بر اساس ارتباط عوامل زمینه‌ای با هم، به تدوین مدل نهایی پرداخته شد. شایان ذکر است که پژوهشگران در این مصاحبه‌ها به دنبال شناسایی چالش‌های موجود، راهبردهای کنش و یافتن مقوله و مسأله محوری در خصوص توسعه‌ی ورزش همگانی از طریق مشارکت اجتماعی بودند. در نمونه‌گیری نظری، گردآوری اطلاعات و تحلیل داده‌ها، اقداماتی هستند که به شدت به یکدیگر وابسته می‌باشند و می‌بایست به‌صورت متناوب انجام گیرند؛ زیرا تحلیل هم‌زمان، نمونه‌گیری از داده‌ها را هدایت می‌کند. در این پژوهش دو روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی در قالب نمونه‌گیری نظری، استفاده شد و نمونه‌گیری تا حد اشباع داده‌ها ادامه یافت که در نهایت ۲۷ مصاحبه‌ی کیفی انجام گرفت. جامعه‌ی آماری تحقیق شامل صاحب‌نظران حیطة‌ی ورزش همگانی از سه حوزه‌ی علمی، اجرایی و ورزشی بودند. این متخصصان شامل اعضای هیأت علمی رشته مدیریت ورزشی (۶ نفر)، مدیران و کارشناسان معاونت ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون ورزش‌های همگانی (۱۰ نفر) و پیشکسوتان ورزش همگانی کشور (۱۱ نفر)، بودند. کدگذاری در این تحقیق به‌صورت باز و محوری انجام گرفت. در کدگذاری باز پژوهشگر با مرور مجموعه داده‌های گردآوری شده، تلاش کرد که مفاهیم پنهانی آن را باز شناسد. در کدگذاری محوری نیز هدف تعیین رابطه‌ی بین مقوله‌های ایجادشده در مرحله‌ی کدگذاری باز است، پدیده‌ی مرکزی شناسایی شده و تفسیر شرایط علی و راهبردهای حاصله ارائه شد. از آنجا که نظریه‌هایی که در عرصه‌ی علوم انسانی و رفتاری ارائه می‌شوند در طول زمان قابل اصلاح و تعدیل‌اند، به همین دلیل محققان کیفی به جای واژه‌ی روایی و پایایی از واژه‌های دیگر مانند مقبولیت^۲، قابلیت انتقال^۳ و تأییدپذیری^۴ استفاده می‌کنند. انتقال پذیری نتایج پژوهش، بیانگر تعمیم پذیری نتایج حاصل به سایر گروه‌ها و محیط‌های مشابه است. هرچند این امر خارج از توانایی پژوهشگر کیفی است، می‌توان با استخراج و ارائه‌ی حداکثری داده‌ها (تا حد ممکن) تا حدودی این بخش از روایی تحقیق را نیز تأمین کرد که در این پژوهش با مرور متعدد مصاحبه‌ها و استخراج حداکثری و غیرتکراری مطالب سعی بر اجرای این توصیه شد. تأییدپذیری نتایج پژوهش کیفی هنگامی تحقق می‌یابد که سایر محققان بتوانند به روشنی مسیر تحقیق و اقدام‌های انجام گرفته توسط محقق را دنبال کنند.

1. Creswell
2. Credibility
3. Transferability
4. Dependability

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش با استفاده از تحلیل همزمان فرایند کدگذاری، هنگام و پس از مصاحبه‌ها به دست آمد. در ادامه نتایج کدگذاری‌ها به تفکیک ارائه می‌شود. در مرحله کدگذاری باز داده‌های مربوط به پدیده مورد مطالعه با بررسی دقیق، نام‌گذاری و مقوله‌بندی می‌شود. در این کدگذاری داده‌ها به بخش‌های مجزا خرد می‌شوند، برای به دست آوردن مشابهت‌ها و تفاوت‌ها به دقت بررسی می‌شوند و سؤالاتی درباره پدیده‌ها که داده‌ها حاکی از آنند، مطرح می‌گردد. لذا محقق در ابتدا محتوی کلیه مصاحبه‌ها را پیاده‌سازی و سپس کدگذاری باز آنها را انجام داد. نتایج جدول شماره ۱ حاکی از آن است که ۱۶۲ نشان اولیه می‌تواند راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران را تعیین کنند و سپس این نشان‌ها در ۲۶ نشان نهایی طبقه‌بندی شدند.

جدول ۱: نتایج حاصل از کدگذاری باز راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران

نشان‌های اولیه	نشان‌های نهایی
وجود ساختار سازمانی مشخص و واحد در برنامه‌ریزی ورزش همگانی داشتن برنامه استراتژیک و آینده‌نگر در ورزش همگانی تدوین برنامه میان مدت و کوتاه مدت عملیاتی مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران الگو برداری از کشورهای پیش‌رو در این زمینه	برنامه‌ریزی استراتژیک ورزش همگانی
ایجاد باشگاه‌های ورزش همگانی تجهیز و افزایش خدمات باشگاه‌های ورزشی موجود توسعه پارک‌ها و فضای شهری با قابلیت استفاده برای ورزش همگانی مناسب سازی اماکن ورزشی برای حضور جانبازان و معلولین تأمین امنیت حضور بانوان در اماکن ورزشی همگانی گسترش سرانه ورزشی استفاده از اماکن مناسب محلی برای ورزش همگانی ایجاد زیر ساخت‌های ورزش همگانی در مراکز دولتی و خصوصی برای کارکنان	توسعه و تجهیز باشگاه‌های ورزش همگانی
دسترسی آسان مردم به اماکن ورزش همگانی توسعه وسایل حمل و نقل عمومی ایاب و ذهاب رایگان احداث و یا توسعه مکان‌های ورزشی در نزدیکی محل سکونت افراد توسعه پیست دوچرخه سواری عمومی	در دسترس بودن باشگاه‌های ورزش همگانی
شناساندن ورزش همگانی به عنوان ورزش سبز مشارکت در امورات فرهنگی در کانون‌های ورزش همگانی زمینه سازی فرهنگی جهت ورود خانواده‌ها به استادیوم‌ها به عنوان تماشاگر آماده نمودن بسترهای زیرساختی جهت حضور خانواده‌ها در ورزشگاه‌ها به عنوان تماشاگر فرهنگ سازی و حمایت از توسعه ورزش‌های پرطرفدار و جذاب در داخل کشور انجام اقدامات فرهنگی و اجتماعی برای شرکت مناسب بانوان در ورزش همگانی تعلیم حاکمیت افراد بر تقدیر خودشان	بهبود مسائل فرهنگی و اجتماعی ورزش همگانی
جذب خیرین ورزشی ساز در ورزش همگانی عدم دخالت دولت در امورات جاری کانون‌های ورزش همگانی محلی حمایت از بخش خصوصی و گردشگری در راستای جذب گردشگر ورزشی خارجی	خصوصی سازی ورزش همگانی

• برنامه افزایش تعداد افراد هر خانوار • شناسایی ساکنین محلات شهری • افزایش شهر نشینی • بالا بردن احساس تعلق شهری	حمایت از خانواده و توسعه حقوق شهروندی
• ورزش همگانی برای افراد چاق جامعه • سنجش مستمر سلامتی و بهداشت افراد جامعه • مبارزه با بیماری‌های غیرواگیر	توسعه سلامتی و بهداشت جامعه
• ورزش در هر وضعیت آب و هوایی • ورزش در همه فصول سال • راهبرد ورزش در مواقع آلودگی هوا	توسعه ورزش همگانی در شرایط مختلف جغرافیایی و آب و هوایی

ادامه جدول ۱: نتایج حاصل از کدگذاری باز راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران

نشان‌های اولیه	نشان‌های نهایی
• جهت دهی کانون‌های ورزش همگانی به امر مشارکت در دیگر امورات اجتماعی • انجام امورات خیریه توسط کانون‌های ورزش همگانی • هدایت کانون‌های ورزش همگانی به سمت مشارکت در دیگر امورات اجتماعی • ارتقاء مهارت‌های زندگی در کانون‌های ورزش همگانی • باشگاه‌های ورزش همگانی به‌عنوان یک نهاد معتبر اجتماعی • ایجاد شبکه‌های اجتماعی در کانون محلی ورزش همگانی • استفاده از ظرفیت‌های مذهبی موجود در این زمینه • ارتباط مستمر مسئولین کانون با اعضا جهت حضور مداوم • تشویق افراد متاهل برای شرکت در ورزش همگانی • توسعه آموزش عمومی از طریق کانون‌های ورزشی • دعوت از دیگران به کارهای خیر • ورزش جزیی از برنامه‌های نهادهای اجتماعی	توسعه مشارکت عمومی کانون‌های ورزش همگانی
• ایجاد کانون‌های داوطلبی در ورزش همگانی • ایجاد کانون‌های خصوصی در ورزش همگانی • ساماندهی گروه‌های ورزش همگانی محلات • توسعه ورزش همگانی در مدارس • ورزش همگانی خانوادگی • کانون‌های ورزش همگانی مدارس، دانشگاه‌ها، کارگری، نظامی و... • ایجاد کانون‌های ورزش همگانی مختص بانوان • کانون‌های ورزش همگانی روستایی و عشایری • کانون‌های ورزش همگانی در مراکز دولتی برای کارکنان • گروه‌های غیررسمی در ادارات و شرکت‌ها به‌عنوان کانون‌های مشارکت اجتماعی • کانون‌های ورزش همگانی برای ایرانیان خارج از کشور • سازماندهی مردم در گروه‌ها و دسته‌های ورزش همگانی • شرکت مداوم افراد در کانون‌های ورزش همگانی	توسعه کانون‌های ورزش همگانی

• ایجاد جذابیت در محیط‌های ورزشی همگانی • افزایش محبوبیت اجتماعی باشگاه‌های ورزش همگانی • برنامه‌های متنوع ورزش همگانی در زنگ ورزش مدارس • ادغام زنگ ورزش با دیگر کلاس‌های درسی در مدارس • جذب قهرمانان دیگر رشته‌های ورزشی در کانون‌های ورزش همگانی • شناسایی ورزش‌های پرطرفدار و جذاب در سطح دنیا • تشویق مردم به عضویت در کانون‌های ورزشی • تقدیر از موفقیت‌های به‌دست آمده افراد • مفرح ساختن اماکن و کانون‌های ورزشی	محیط‌های جذاب و انگیزشی ورزش همگانی
• تعیین وظایف و جایگاه نیروهای داوطلبی • پیوندهای رسمی داخل سازمانی جهت ورزش همگانی من جمله نیروهای داوطلبی • شناسایی خیرین و نیروهای داوطلبی در ورزش همگانی	انجام امورات به صورت داوطلبانه توسط مردم
• برگزاری مسابقات و جشنواره‌های ورزش همگانی • برگزاری جشنواره‌ها و دوره‌های آموزشی برای نیروهای داوطلبی ورزش همگانی	برگزاری هدفمند جشنواره‌ها و همایش‌ها
• شناسایی افراد دارای قدرت سیاسی در کانون‌های ورزش همگانی • کاهش بیگانگی سیاسی مردم • دادن حق آزادی انتخاب به افراد جامعه • بهبود قدرت مردم از طریق ورزش همگانی	سیاست در خدمت ورزش همگانی

ادامه جدول ۱: نتایج حاصل از کدگذاری باز راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران

نشان‌های اولیه	نشان‌های نهایی
• انجام تحقیقات سلامت نگر در مورد ورزش همگانی • انجام تحقیقات آینده پژوهی ورزش همگانی • برگزاری کلاس‌های آموزشی ارتقاء برای مربیان ورزش همگانی • آموزش مستمر کارشناسان اداره ورزش و بسترسازی برای توسعه ورزش همگانی • مطالعات تدوین قوانین و آیین نامه‌های استاندارد و جامع • تحول در آموزش و پرورش برای ایجاد تعلیم و تربیت مشارکت جویانه • افزایش سطح تحصیلات افراد جامعه • تحقیق در کاهش آسیب‌دیدگی ورزشی‌های همگانی • آموزش مسئولیت‌پذیری افراد جامعه	توسعه آموزش و تحقیقات در ورزش همگانی
• واگذاری مسئولیت و اختیارات به کانون‌های ورزش همگانی • جذب و حفظ پیشکسوتان ورزش همگانی • مدیریت هیئت امنایی ورزش همگانی در محلات و شهرها • ایجاد کانون‌های نیروهای داوطلبی در محلات و ساماندهی آنها • استفاده از بزرگان و پیشکسوتان محلی در هدایت کانون‌های ورزش همگانی • حضور مسئولین کانون‌ها در انتخاب رئیس هیئت ورزش‌های همگانی • شرکت مردم در تصمیم‌گیری کانون‌های ورزش همگانی • شرکت غیر مستقیم مردم در تصمیم‌گیری‌های سازمان‌های ورزش همگانی	واگذاری مدیریت کانون‌های ورزش همگانی به مردم
•	

• افزایش تبلیغات صدا و سیما • توسعه شبکه‌های اجتماعی در ورزش همگانی • افزایش تبلیغات محیطی ورزش همگانی • دایر کردن شبکه ورزش همگانی در صداوسیما • اطلاع رسانی عمومی در زمینه حقوق شهروندی درست • خصوصی سازی رسانه‌های گروهی • جهت دهی به استفاده از رسانه‌های گروهی در راستای اهداف ورزش همگانی • ایجاد وب سایت کانون‌های ورزش همگانی	توسعه رسانه‌های عمومی
• آموزش و ارتقاء مهارت‌های ارتباطی شرکت‌کنندگان در کانون‌های ورزش همگانی • توسعه مهارت ارتباطی مسئول کانون با شرکت‌کنندگان • ایجاد ارتباطات فرامنطقه‌ای بین کانون‌ها • تعریف اهداف مشترک بین احاد مردم • کمک به ایجاد پیوندهای غیر رسمی • سوق کارهای فردی به سمت کارهای گروهی در آموزش و پرورش • دوستان ورزشکار • ورزش همگانی جایی پیدا کردن هم صحبت	توسعه ارتباطات اجتماعی
• معتمد ساختن مردم به همدیگر • ایجاد اعتماد بین مردم و مسئولین کانون‌های ورزشی • ایجاد اعتماد بین مردم و سازمان‌های ورزشی • توزیع عادلانه ثروت در جامعه • توزیع عادلانه امکانات رفاهی و ورزشی • سعی در ایجاد عدالت اجتماعی در جامعه • انجام آموزش برای بالا بردن اعتماد بین فردی • بهاء دادن به افراد دارای سابقه ورزشی	بهبود اعتماد و عدالت اجتماعی

ادامه جدول ۱: نتایج حاصل از کدگذاری باز راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران

نشان‌های اولیه	نشان‌های نهایی
• بهبود خدمات در امر مشارکت اجتماعی • صدور کارت‌های عضویت ورزش همگانی • سنجش و مستمر و منظم رفتار شرکت‌کنندگان در کانون‌های ورزش همگانی • شناسایی افراد شرکت‌کننده بر حسب علایق و روحیات • تقسیم بندی کانون‌های ورزش همگانی بر اساس اهداف تشکیل آنها	سیستم مدیریت مشتریان ورزش همگانی
• بازاریابی در برنامه‌های ورزش همگانی • حمایت مالی دولت از کانون‌های ورزش همگانی در مناطق کمتر برخوردار • توسعه و ایجاد صنعت تولیدات ورزشی داخلی کشور • بهبود کیفیت تولیدات ورزشی داخلی کشور • اسپانسری در ورزش همگانی • توسعه گردشگری ورزشی داخلی با محوریت کانون‌های ورزشی همگانی	بهبود اقتصاد ورزش همگانی

• بهبود کسب و کار در جامعه و افزایش درآمد مردم • کاهش نرخ بیکاری در جامعه • کارآفرینی ورزشی	
• بیمه ورزشی و حمایت بهداشتی از ورزش همگانی • حمایت‌های حقوقی و اجتماعی از کانون‌های ورزش همگانی بانوان • ایجاد مزایای اجتماعی برای افراد عضو کانون‌های ورزش همگانی • اختصاص بخشی از ساعات کار اداری به ورزش همگانی • حمایت از ورزش درون سازمانی	حمایت‌های قانونی و حقوقی از ورزش همگانی
• طبقه‌بندی کانون‌های ورزش همگانی بر حسب میزان مشارکت در امورات مختلف • نظارت مستمر و علمی بر عملکرد کانون‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی • ایجاد سیستم نظارت و ارزیابی کانون‌های ورزش همگانی • نظارت خود مردم بر کانون‌های ورزش همگانی • نظارت غیر مستقیم مردم بر سازمان‌های ورزش همگانی • ارزیابی عملکرد مسئولین ورزش همگانی • گروه‌بندی کانون‌های مشارکت اجتماعی بر حسب توانمندی آنها • گروه‌بندی کانون‌های داوطلبی در ورزش همگانی بر حسب نوع وفاداری آنها • ایجاد سرگروه‌های مختلف و گروه‌بندی هیئت‌های ورزشی در مناطق مختلف	نظام کنترل و ارزیابی ورزش همگانی
• پیدا کردن نقاط اشتراک بین اقوام مختلف • توسعه بازی‌های بومی محلی و روستایی و عشایری	توسعه بازی‌های بومی محلی و روستایی و عشایری
• تعامل میان سازمان‌های متولی امر ورزش همگانی جهت هم افزایی • استفاده از امکانات سایر نهادها در مورد ورزش همگانی • تعامل میان هیئت‌های ورزش همگانی با سازمان‌های مردم نهاد • ارتباط نظامند کانون‌های ورزش همگانی با همدیگر در راستای هم افزایی • مدیریت جامع کانون‌های ورزش همگانی • ارجحیت دادن به ورزش همگانی نسبت به قهرمانی در کشور • ثبات مدیریتی در بخش ورزش • همراستا کردن اهداف کانون‌های ورزش همگانی با اهداف سازمان ورزشی • انجام ورزش‌های گروهی برای دانش‌آموزان به جای ورزش‌های فردی	مدیریت جامع سازمان‌های ورزش همگانی
• یارانه مالی برای ورزش‌های پرطرفدار و گران قیمت • ایجاد تسهیلات برای طبقات اجتماعی کمتر برخوردار	حمایت مالی و یارانه دولتی

در مرحله‌ی پس از فرایند کدگذاری باز، فرایند کدگذاری محوری صورت گرفت. کدگذاری محوری مرحله دوم تجزیه و تحلیل در نظریه‌پردازی داده بنیاد است، هدف از این مرحله برقراری رابطه بین طبقه‌های تولید شده (در مرحله کدگذاری باز) است. در حالی که کدگذاری باز، داده‌ها را به مقوله‌های مختلف تفکیک می‌کند، کدگذاری محوری، مقوله‌ها و زیرمقوله‌های آنها را با توجه به مشخصه‌ها و ابعاد، آنها به یکدیگر مرتبط می‌سازد (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸). در طی فرایند کدگذاری محوری، محقق، از ابزارهای تحلیلی پرسیدن سؤال و مقایسه دائمی و نظری بین مقوله‌ها، مقوله‌های فرعی و مشخصه‌های آنها که در کدگذاری باز ظاهر شده‌اند، استفاده کرد تا روابط بین مقوله‌ها و مقوله‌های فرعی را توسعه دهد. در نتیجه نشان‌های نهایی در ۱۲ مفهوم طبقه‌بندی شدند و از این میان ۵ مقوله نهایی پدید آمد که در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲: کدگذاری محوری یافته‌های تحقیق

مقوله‌ها	مفاهیم	نشان‌ها
توسعه ساختاری	توسعه و تجهیز اماکن ورزش همگانی	توسعه و تجهیز باشگاه‌های ورزش همگانی توسعه کانون‌های ورزش همگانی
	توسعه رشته‌های ورزشی همگانی	توسعه ورزش همگانی در شرایط مختلف جغرافیایی و آب و هوایی توسعه بازی‌های بومی محلی و روستایی و عشایری
توسعه بخش‌های کلان	اقتصاد ورزش	خصوصی‌سازی ورزش همگانی بهبود اقتصاد ورزش همگانی حمایت مالی و یارانه دولتی
	حمایت‌های قانونی و حقوقی از ورزش همگانی	حمایت از خانواده و توسعه حقوق شهروندی حمایت‌های قانونی و حقوقی از ورزش همگانی سیاست در خدمت ورزش همگانی
	بهبود مسائل فرهنگی و اجتماعی ورزش همگانی	بهبود مسائل فرهنگی و اجتماعی ورزش همگانی
مدیریت جامع ورزش	تدوین برنامه‌ریزی	برنامه‌ریزی استراتژیک ورزش همگانی سیستم مدیریت مشتریان ورزش همگانی
	مدیریت یکپارچه ورزش همگانی	واگذاری مدیریت کانون‌های ورزش همگانی به مردم مدیریت جامع سازمان‌های ورزش همگانی نظام کنترل و ارزیابی ورزش همگانی
محیط‌های جذاب و انگیزشی ورزشی	اهمیت ورزش کردن و سلامتی افراد	در دسترس بودن باشگاه‌های ورزش همگانی توسعه سلامتی و بهداشت جامعه
	ورزش همگانی در محیط‌های جذاب	برگزاری هدفمند جشنواره‌ها و همایش‌ها محیط‌های جذاب و انگیزشی ورزش همگانی
توسعه آگاهی‌ها و ارتباطات اجتماعی	توسعه آگاهی‌های عمومی	توسعه آموزش و تحقیقات در ورزش همگانی توسعه رسانه‌های عمومی
	بهبود تعاملات اجتماعی در بین مردم	توسعه ارتباطات اجتماعی بهبود اعتماد و عدالت اجتماعی
	انجام داوطلبانه امور عمومی	توسعه مشارکت عمومی کانون‌های ورزش همگانی انجام امورات به‌صورت داوطلبانه توسط مردم

کدگذاری گزینشی یا انتخابی، کدگذاری محوری را در سطحی بالاتر و انتزاعی‌تر ادامه می‌دهد. در این مرحله شکل‌گیری و پیوند هر دسته‌بندی با سایر گروه‌ها تشریح می‌شود. در این مرحله محقق بیشتر در نقش نویسنده ظاهر می‌شود که بر اساس مقولات، نوشته‌های کدگذاری، یادداشت‌های نظری، شبکه‌ها و دیاگرام‌ها عمل می‌کند. جهت‌گیری کدگذاری گزینشی به سمت یکپارچه کردن مقولات مختلف در شکل یک طرح تئوریک کلان است (جونز و نوبل^۱، ۲۰۰۷). در نهایت با یافتن رابطه‌ی نهایی بین مقوله‌های به‌دست آمده از کدگذاری محوری، الگوی نظری زیر شامل، توسعه بخش‌های کلان،

1. Jones & Nobel

مدیریت جامع ورزش، توسعه آگاهی‌ها و ارتباطات اجتماعی، توسعه ساختاری، محیط جذاب و انگیزشی ورزش، با در نظر گرفتن مقولات، بیشترین تا کمترین درصد فراوانی نوشته‌های کدگذاری و نظرات خبرگان و تأکیدات مصاحبه شونده‌گان و نظر محققین تدوین شد (شکل شماره ۲). پس از تدوین مدل برای افزایش اعتبار آن، مدل نهایی در اختیار خبرگانی قرار گرفت که هم با ورزش همگانی آشنایی داشتند و هم روش کیفی را می‌شناختند. از این خبرگان خواسته شد تا نظرهای خود در مورد فرایند تدوین و مدل نهایی را ارائه دهند. بیشتر آنها مدل را تأیید کردند و بعضی از آنها نظرهای اصلاحی داشتند که در فرایندی رفت و برگشت، اصلاحات اعمال و نظر نهایی آنها دریافت شد.

شکل ۱: الگوی نظری راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران

بحث و نتیجه‌گیری

ورزش همگانی، با وجود رشد در سال‌های اخیر هنوز از جایگاه مطلوبی در سطح جامعه برخوردار نیست و نیازمند برنامه‌ریزی و توجه ویژه جهت رشد و توسعه پایدار در سراسر کشور است، می‌توان گفت یکی از اقدامات مهم برای انجام رسالت سازمان‌های ورزشی در کشور داشتن راهبردهایی جامع و کامل می‌باشد. هدف اصلی این تحقیق شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران بود. از این رو با توجه به یافته‌های پژوهش، این عوامل در سه مرحله کدگذاری شناسایی، خلاصه و تحلیل گردیدند که در انتها به استخراج مدلی در تحقیق منجر شد. بر اساس یافته‌های کدگذاری باز در تحلیل مصاحبه‌های کیفی، ۱۶۲ نشان مرتبط با عوامل و زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران شناسایی شد که با توجه به تحلیل این عوامل، نشان‌ها بر اساس نزدیکی مفهومی طبقه‌بندی شدند و ۲۶ نشان نهایی تعیین شدند. در ادامه‌ی تلخیص و تحلیل یافته‌ها، مفاهیم مرتبط و نزدیک به هم در یکدیگر تلفیق و در نهایت ۱۲ مفهوم و ۵ مقوله‌ی اصلی شامل توسعه بخش‌های کلان، مدیریت جامع ورزش، توسعه آگاهی‌ها و ارتباطات اجتماعی، توسعه ساختاری، محیط جذاب و انگیزشی ورزش به‌دست آمد.

اولین راهبرد پیشنهادی تحقیق توسعه بخش‌های کلان است. این بخش شامل توسعه بسترهای سیاسی، حقوقی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی می‌باشد. می‌توان گفت که بعد کلان اجتماعی و سیاسی که از بالا به پایین در طبقات نظام اجتماعی اعمال می‌شود، بیشترین اثر محیطی را بر ورزش همگانی دارد. از همین رو شرایطی که منجر به نگرش مثبت سیاست‌مداران و اهمیت ورزش همگانی نزد آنان می‌شود به همراه کاهش هزینه مشارکت در برنامه‌های ورزشی و افزایش توجه به مسائل فرهنگی اجتماع، زمینه توسعه ورزش همگانی را بیش از پیش می‌تواند فراهم نماید. همچنین در برنامه‌ریزی‌های کشور ما، توسعه ورزش در قالب توسعه‌ی فرهنگی مورد تأکید واقع شده و باعث شده است که به موضوع ورزش به‌عنوان یکی از ارکان توسعه فرهنگی نگریده شود (رضانی‌نژاد و هژبری، ۱۳۹۶). یافته‌های تحقیق با نتایج پژوهش سواد و همکاران (۱۳۹۶)، که نشان دادند ابعاد اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی به ترتیب؛ تبیین‌کننده محیط

توسعه ورزش همگانی استان هرمزگان هستند و مهمترین بُعد در این زمینه می‌باشند، همخوانی دارد. همچنین صفاری و قره (۱۳۹۵)، نشان دادند محیط اجتماعی، مهم‌ترین مؤلفه‌ی محیطی است و تدوین برنامه‌های آتی بر اساس بافت اجتماعی، شیوه‌ی زندگی، گروه‌های همسن و تهیه و تدارک امنیت اجتماعی در پیرامون اماکن و فضاهای ورزشی تفریحی می‌تواند زمینه‌ای مناسب برای همگانی شدن ورزش در ایران را فراهم کند که با یافته‌های تحقیق حاضر همسو است. یکی دیگر از بخش‌های محیط کلان توسعه اقتصاد ورزش است. توسعه عوامل اقتصادی می‌تواند یکی از مهمترین راهبردهای توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی باشد. یافته‌های تحقیق بیان می‌کنند میزان درآمدزا بودن ورزش همگانی نیز یکی از مؤلفه‌های اصلی در بحث اقتصاد ورزش است. ورود بخش خصوصی در ورزش همگانی مستلزم وجود زیرساخت‌های اولیه و بازار ورزش همگانی است. در این مورد می‌توان به بعضی از رشته‌های ورزشی همگانی و مفرح اشاره داشت که موجب جذب گردشگر شده و رونق اقتصادی را به دنبال دارد و ورزش در مناطق مختلف آب و هوایی کشور نیز شامل این موارد است که خود باعث رونق کسب و کار در مناطق مختلف کشور می‌شود. مهذا، کسانی که در محیط‌های اجتماعی و اقتصادی فقیر و با درآمد کم زندگی می‌کنند، بیشتر در معرض خطر عدم فعالیت بدنی می‌باشند (لی‌لوک^۱، ۲۰۱۲). بنابراین، مسئولین و دست‌اندرکاران ورزش همگانی با یافتن راهکارهایی مناسب به حل مشکلات اقتصاد ورزش همگانی مبادرت نمایند تا زمینه و بسترهای لازم برای سرمایه‌گذاری و مشارکت بخش خصوصی در ورزش همگانی کشور بیش از پیش فراهم گردد و به رشد و توسعه بیشتر آن در ابعاد و جنبه‌های مختلف منجر شود.

مدیریت جامع ورزش در کشور دومین راهبرد پیشنهادی در فراهم نمودن زمینه توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران است. امروزه توسعه ورزش به‌عنوان یک سیاست عمومی بر دیگر مباحث سیاسی دولت‌ها برتری گرفته است و اغلب کشورهای پیشرفته جهان در برنامه‌ریزی‌ها و سازماندهی ورزش همگانی خود با دیگر کشورها رقابت می‌کنند و به‌طور مرتب در حال ارائه برنامه‌های خلاق برای رشد این ورزش هستند (سیدعامری و قربان‌بردی، ۱۳۹۱)، و با پیشرفت روزافزون علم و فناوری، مدیریت و برنامه‌ریزی نقش مؤثری در سازمان‌های اجتماعی و اجرایی یافته است (جوادی‌پور و همکاران، ۱۳۹۲). شهبازی و همکاران (۱۳۹۲)، در تحقیق خود از بین راهکارهای مربوط به ساختار تشکیلاتی و وضع قوانین و مقررات، مشخص کردن شرح وظایف تمام سازمان‌ها و نهادهای دست‌اندرکار ورزش همگانی، اتحاد و یکپارچگی بین سازمان‌های دست‌اندرکار ورزش همگانی در کشور را دارای اولویت دانسته‌اند. بنابراین توجه به عوامل مدیریتی برای گسترش مشارکت افراد جامعه، فراهم بودن نظارت و تصمیم‌گیری افراد جامعه در ورزش همگانی، امری است که مشارکت را حداکثری و ورزش همگانی را به سمت مردمی بودن سوق می‌دهد. حتی خدمات عمومی ورزشی در جامعه بهتر است در جهت خصوصی‌سازی پیش روند و ورزش همگانی نیز به‌عنوان یک خدمت عمومی شناخته می‌شود و حق هر شهروندی در جامعه دسترسی آسان، ارزان قیمت و با کیفیت به آن است. از اولین گام‌ها در مسیر خصوصی‌سازی، می‌توان از گسترش اندیشه، مفهوم‌سازی و فرهنگ‌سازی درباره تفکر خصوصی‌سازی نام برد و به‌طور کلی شرایط لازم برای خصوصی‌سازی می‌تواند تأثیر مستقیم بر توسعه ورزش‌های همگانی داشته باشد (کشگر و سلیمانی، ۱۳۹۱). مسلماً وضع قوانینی در ایجاد حمایت و پشتیبانی از متولیان خصوصی و مشارکت مردم یک محله در همه ابعاد توسعه‌ای ورزش همگانی به‌صورت تعاون، می‌تواند در توسعه برنامه مشارکت مردم در غیردولتی نمودن ورزش همگانی اهمیت داشته باشد، بنابراین واگذاری مدیریت کانون‌های ورزش همگانی در راستای استفاده از ظرفیت‌های محلی و تمرکز زدایی از بخش دولتی است.

سومین راهبرد پیشنهادی تحقیق توسعه آگاهی‌ها و ارتباطات اجتماعی در جامعه است. توسعه آگاهی‌های عمومی، بهبود تعاملات اجتماعی و گسترش انجام امورات به‌صورت داوطلبانه در بین مردم از جمله امورات توسعه عوامل انسانی در جامعه است. در نتیجه توسعه امورات اجتماعی شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی یکی مهمترین راهبردهای توسعه‌ای در گسترش ورزش همگانی است. افزایش دانش و آگاهی مردم در موارد مختلف اعم بهداشتی، سلامتی، اجتماعی، فرهنگی، ورزشی،

زمینه توسعه مشارکت آنها را فراهم می‌نماید. امروزه با توجه به گسترش رسانه‌های گروهی و توسعه اطلاعات و دانش افراد جامعه در موارد گوناگون، زمینه برای توسعه ورزش همگانی مساعدتر شده است. گسترش علم ورزش و یافته‌های جدید علمی در نقش ورزش همگانی در سلامتی جسمانی و روانی و توصیه به ورزش و تحرک از طرف متولیان سلامت جسمانی و روانی جامعه، زمینه را برای توجه عمومی به ورزش همگانی مساعد نموده است. همچنین نوع تعلیم و تربیت افراد از زمان کودکی و پرداختن به ورزش و بازی‌های دوران کودکی، می‌تواند شرایط را برای سوق افراد به سمت ورزش همگانی در بزرگسالی مهیا نماید. در مطالعه هولمن^۱ و همکاران (۲۰۱۶)، نشان داده شد که اوقات فراغت، جنسیت، تحصیلات، ملیت، تابعیت و رفاه روانی - اجتماعی پیش‌بینی قابل توجهی از مشارکت ورزشی به عمل می‌آورد و عوامل انسانی نقشی تعیین‌کننده در مشارکت افراد جامعه دارند. عابدینی و طالبی (۱۳۹۶)، بیان می‌کنند که عوامل اجتماعی - فرهنگی مرتبط با میزان گرایش شهروندان به ورزش همگانی رابطه‌ی مثبتی دارد. شهبازی و همکاران (۱۳۹۲)، در تحقیق خود از در میان راهکارهای مربوط به نیروی انسانی، دو راهکار بهره‌گیری از نیروهای داوطلب در توسعه ورزش همگانی و تربیت کارشناسان و مدیران حرفه‌ای در ورزش همگانی را در اولویت دانسته‌اند. قره و همکاران (۱۳۹۵)، در تحقیقی نشان دادند، رسانه‌ها با توجه به قدرتی که در جذب توده‌ی مخاطبان و مشارکت در فرآیند شکل‌دهی افکار عمومی دارند، می‌توانند نقش درخور ملاحظه‌ای در افزایش مشارکت مردم در ورزش‌های تفریحی داشته باشند. بنابراین توسعه وسایل ارتباطی جمعی که به توسعه ارتباطات اجتماعی و در نتیجه بهبود مشارکت اجتماعی در افراد جامعه گردیده است می‌تواند به‌عنوان پتانسیل توسعه مشارکت اجتماعی در همه زمینه‌های اجتماعی من جمله ورزش همگانی باشد و در برنامه‌ریزی درازمدت برای توسعه مشارکت اجتماعی باید عوامل انسانی و مسائل توسعه ارتباطات انسانی و بالا بردن آگاهی‌های اجتماعی در اولویت توجه قرار گرفته شود و کار فرهنگی در این مورد انجام بگیرد تا نیروی انسانی آمادگی مشارکت در این امر را داشته باشند.

چهارمین راهبرد پیشنهادی برای توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی توسعه عوامل ساختاری است. توسعه و گسترش زیرساخت‌ها و اماکن و تجهیزات ورزش همگانی در مناطق مختلف از اولویت خاصی برخوردار است و گسترش نهادهای ورزش همگانی و هیئت‌های ورزشی مردمی در همه نواحی می‌تواند زمینه را برای مشارکت اجتماعات محلی در ورزش همگانی را فراهم نماید. واندرمشوان^۲ و همکاران (۲۰۱۷)، نقش باشگاه‌های ورزشی غیرانتفاعی برای تسهیل مشارکت اجتماعی مردم را تأثیرگذار و ایمی^۳ و همکاران (۲۰۱۵) و ویکر^۴ و همکاران (۲۰۱۳)، نشان دادند زیرساخت‌های ورزشی در مشارکت ورزشی افراد تأثیر زیادی دارند. همچنین ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۴)، شاخص‌های همجواری و دسترسی به مجموعه‌های ورزشی و تعداد اماکن ورزشی بر میزان مشارکت ورزشی افراد را اثرگذار دانسته‌اند و بیان می‌کنند هرچه امکانات و زیرساخت‌های ورزشی بیشتر، مناسب‌تر و با استانداردهای بهتری در زمینه دسترسی و هم‌جواری در اختیار شهروندان قرار گیرد، میزان مشارکت ورزشی آنان، افزایش پیدا می‌کند. آصفی و همکاران (۱۳۹۳)، نیز توسعه زیرساخت‌ها و تجهیزات را از اولویت‌های تحقیق خود بیان کرده‌اند. کشگر و سلیمانی (۱۳۹۱)، نیز در تحقیق خود بیان می‌کنند، افزایش امکانات ورزشی افزایش مشارکت جامعه در ورزش همگانی را به دنبال خواهد داشت. بنابراین توجه مسئولین امر در فراهم نمودن زیرساخت‌ها و تجهیزات ورزش همگانی برای توسعه ورزش همگانی در همه نواحی مختلف کشور از راهبردهای خیلی مهم می‌باشد، چرا که باعث مشارکت حداکثری مردم شده و بدون آماده نمودن زیرساخت‌های لازم رسیدن به هدف مشارکت حداکثری مردم در ورزش همگانی بسیار بعید به نظر می‌رسد و در این میان دولت می‌تواند از مشارکت مردم و بخش خصوصی در توسعه زیرساختی ورزش همگانی استفاده نماید.

مطابق با یافته‌های تحقیق توجه به جذابیت‌های محیطی در ورزش همگانی پنجمین راهبرد پیشنهادی برای فراهم نمودن زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران به‌شمار می‌رود که توجه به آن نیازمند توسعه در ابعاد مختلف است.

1. Hallmann
2. Vandermeersch
3. Eime
4. Wicker

توسعه بر پایه‌ی هر تعریف یا هر تعبیر و دیدگاهی در نهایت بیانگر مفهومی واحد برای رسیدن به شادابی، بالندگی، عدالت، آزادی و پویایی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است؛ بنابراین باید بپذیریم که توسعه امری نیست که خود به خود به وقوع پیوندد، بلکه برای نیل به آن باید برنامه و هدف داشت و در راه رسیدن به آن کوشش کرد (جوادی‌پور و همکاران، ۱۳۹۲). ابریت^۱ و اسمیت^۲ (۲۰۱۰)، نشان دادند، ایجاد انگیزه در افراد برای مشارکت فعال در فعالیت‌های بدنی با توجه به اثرات سودمند آن بر سلامتی، بخشی از دستور کار سیاست‌های بهداشتی دولت اسکاتلند باید باشد. همچنین در راستای توجه به ابعاد بهداشتی ورزش، مگن^۳ و همکاران (۲۰۱۶)، فلوید^۴ و همکاران (۲۰۱۶)، شین^۵ و همکاران (۲۰۱۵)، نشان دادند که مشارکت اجتماعی و بخصوص مشارکت در فعالیت‌های بدنی با سلامتی و بهداشت افراد جامعه ارتباط تنگاتنگی دارد که با یافته‌های تحقیق همخوانی دارد. در نتیجه، جذابیت‌های محیطی و مسایل انگیزشی در باشگاه‌های ورزشی از جمله مواردی است که پراختن به آن و مدیریت اصولی آنها در راستای توسعه مشارکت‌های اجتماعی در ورزش همگانی از موضوعات مهم مدیریت ورزش همگانی است.

به‌طور کلی نتایج تحقیق نشان داد راهبردهای مختلفی برای توسعه مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران باید به‌کار گرفته شود تا بسترهای مشارکت مردمی در ورزش همگانی مهیا گردند و شاهد رشد و شکوفایی و همه‌گیر شدن ورزش همگانی در کشور ایران باشیم. در این میان توجه جدی به حضور و مشارکت مردم در همه امورات مربوط به توسعه ورزش همگانی یک حقیقتی اجتناب‌ناپذیر است، چرا که بدون حضور مردم مشارکتی در کارها صورت نگرفته و توسعه ورزش همگانی عقیم خواهد ماند. بنابراین، توجه دست‌انداران امر ورزش همگانی به فراهم نمودن بسترهای اجرایی راهبردهای پیشنهادی موجب ورود مردم در مدیریت، سازماندهی، نظارت و کنترل ورزش همگانی در ابعاد مختلف خواهد شد و زمینه مشارکت اجتماعی حداکثری مردم در ورزش همگانی پدیدار خواهد گشت. البته قابل ذکر است که به‌کار بستن راهبردهای پیشنهادی در توسعه مشارکت مردم در ورزش همگانی مطابق با الگوی تحقیق مرحله به مرحله نبوده و همه این مراحل باید به‌طور همزمان صورت پذیرفته ولی گسترده‌گی کار بست راهبردهای پیشنهادی به ترتیب رتبه دارای اولویت می‌باشد.

منابع

- ابراهیمی، عبدالحسین؛ مهدی‌پور، عبدالرحمن و ازمشا، طاهره (۱۳۹۴). «تأثیر شاخص‌های همجواری و دسترسی به مکان‌های ورزشی بر میزان مشارکت ورزشی»، مطالعه موردی: مناطق هشتگانه شهر اهواز، مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، دوره دوم، شماره ۵، نوبت بهار، ۳۱-۳۹.
- آصفی، احمدعلی و اسدی دستجردی، حسن (۱۳۹۵). «بررسی موانع توسعه‌ی ورزش همگانی در دانشگاه‌های دولتی شهر تهران و ارائه راهکارهای کاربردی توسعه‌ی آن»، مدیریت ورزشی، دوره ۸، شماره ۶، نوبت بهمن و اسفند، ۸۲۳-۸۴۴.
- آصفی، احمدعلی؛ محمد خبیری؛ اسدی دستجردی، حسن و گودرزی، محمود (۱۳۹۳). «بررسی عوامل سازمانی مؤثر در نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران»، پژوهش‌نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، سال دهم، شماره بیستم، نوبت پاییز و زمستان، ۶۳-۷۶.
- جوادی‌پور، محمد؛ قویدل سرکندی، مژده؛ مونا، سمیع‌نیا (۱۳۹۲). «ارائه‌ی چارچوب نظری و طراحی الگو برای توسعه‌ی ورزش همگانی در ایران»، مطالعات مدیریت ورزشی، شماره ۲۱، نوبت بهمن و اسفند، ۱۲۷-۱۴۸.

1. Eberth
2. Smith
3. Meghan
4. Floud
5. Qin

- جوادپور، محمدمونا سمیع‌نیا (۱۳۹۲). «تبیین موقعیت راهبردی و ارائه استراتژی توسعه ورزش همگانی در ایران». پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی، دوره ۳، شماره ۵، ۱۵-۲۸.
- داوری، کوروش؛ شجاعی مقدم، امیررضا و رضوی مطلق، زهراسادات (۱۳۸۹). «بررسی رابطه بین روش‌های جلب مشارکت با انجام فعالیت‌های داوطلبانه در بین داوطلبان جمعیت هلال احمر استان کهگیلویه و بویراحمد در سال ۱۳۸۹»، نشریه امداد و نجات، دوره ۲، شماره ۴، ۴۶-۵۱.
- رمضان‌نژاد، رحیم؛ هزبری، کاظم (۱۳۹۶). «مبانی توسعه ورزش و کاربرد آن در ورزش ایران»، فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیست و چهارم، شماره ۹۱، نوبت پاییز، ۲۳۳-۲۶۳.
- روزبهبانی، محبوبه؛ کامکاری، کتابون و میرزاپور، علی‌اکبر (۱۳۹۳). «بررسی عوامل مؤثر بر موانع مشارکت زنان سالمند در فعالیت‌های ورزشی تفریحی استان البرز»، مطالعات مبانی مدیریت در ورزش، سال ۱، شماره ۲، نوبت تابستان، ۳۳-۴۲.
- سواد، مهدی؛ همتی‌نژاد، مهرعلی؛ قلی‌زاده، محمدحسن و گوهررستمی، حمیدرضا (۱۳۹۶). «طراحی الگوی توسعه ورزش همگانی در استان هرمزگان»، دوفصلنامه مدیریت و توسعه ورزش، دوره ۶، شماره ۲ - شماره پیاپی ۱۱، نوبت پاییز، ۸۶-۱۰۱.
- سیدعامری، حسن و قربان‌بردی، محمدآلق (۱۳۹۱). «تبیین راهکارهای جذب و افزایش مشارکت شهروندان در برنامه‌های ورزش همگانی و تفریحی»، مطالعه موردی، ارومیه، پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی، سال دوم، شماره ۴، نوبت پاییز و زمستان، ۲۳-۳۴.
- شکوری، علی (۱۳۹۰). مشارکت‌های اجتماعی و سازمان‌های حمایتی، با تأکید بر ایران، تهران: انتشارات سمت، چاپ اول.
- شهبازی، مهدی؛ شعبانی مقدم، کیوان و صفاری، مریم (۱۳۹۲). «ورزش همگانی (ضرورت، موانع و راهکارها)»، فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیستم، شماره ۷۶، نوبت زمستان، ۶۹-۹۷.
- صفاری، مرجان و قره، محمدعلی (۱۳۹۵). «شناسایی و رتبه‌بندی عوامل محیطی مؤثر بر همگانی شدن ورزش‌های تفریحی ایران»، مدیریت ورزشی، نوبت فروردین و اردیبهشت، دوره ۸، شماره ۱، ۵۱-۶۸.
- عابدینی، صمد و طالبی، شیدا (۱۳۹۶). «عوامل اجتماعی - فرهنگی مرتبط با میزان گرایش شهروندان به ورزش همگانی در خلخال»، جامعه‌شناسی کاربردی، دوره ۲۸، شماره ۱، شماره پیاپی ۶۵، نوبت بهار، ۱۳۱-۱۴۴.
- عرب نرمی، بتول؛ گودرزی، محمود؛ سجادی، سید نصرالله و خیبری، محمد (۱۳۹۵). «تلویزیون و توسعه ورزش همگانی: یک نظریه برخاسته از داده‌ها»، مطالعات مدیریت ورزشی، نوبت ۸، شماره ۴۰: ۱۷-۳۸.
- قره، محمدعلی؛ صفاری، مرجان و نیری، شهرزاد (۱۳۹۵). «بازپردازی کارکردهای رسانه‌های ملی جهت توسعه ورزش‌های تفریحی: ارائه راهبردها و راهکارها»، دو فصلنامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، سال ششم، چهاردهم پیاپی، شماره ۱۱، نوبت بهار و تابستان، ۶۳-۷۶.
- کشگر، سارا و سلیمانی، مجتبی (۱۳۹۱). «نقش برنامه خصوصی‌سازی بر توسعه ورزش‌های همگانی از دیدگاه کارشناسان»، پژوهش‌های کاربردی مدیریت و علوم زیستی در ورزش، شماره ۲، نوبت پاییز، ۹۹-۱۰۴.
- مرادی، حمید؛ هنری، حبیب و احمدی، عبدالحمید (۱۳۹۰). «بررسی نقش چهارگانه‌ی رسانه‌های ورزشی در توسعه‌ی فرهنگ ورزش همگانی»، مطالعات مدیریت ورزشی، شماره ۹.
- نادریان جهرمی، مسعود و هاشمی، هاجر (۱۳۸۸). «مشارکت در ورزش‌های تفریحی و انگیزه‌ها و پیش فرض‌ها در جنبه‌های تفریحی ورزش»، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۲۲: ۳۹-۵۳.
- نعمتی بیدگلی، جواد (۱۳۹۵). «بررسی و ارزیابی عوامل مؤثر بر نگرش، گرایش و عدم مشارکت خانواده‌ها به فعالیت‌های حرکتی و ورزشی در ۸ شهر جمهوری اسلامی ایران»، توسعه آموزش جندی شاپور، دوره ۷، ویژه نامه، ۴۲-۵۲.
- Creswell, J. WE (2005). "Ducational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research". 2nd ed. ed. Upper Saddle River, N.J.; [Great Britain]: Pearson/Merrill Prentice Hall.
- Eberth, B. Smith, M. D. (2010). "Modelling the participation decision and duration of sporting activity in Scotland". Economic Modelling 27: 822-834. Journal homepage: www.elsevier.com/locate/ecmod.
- Eime, R. Charity M., Melanie J. Harvey, Jack T. Payne, Warren R. (2015). "Participation in sport and physical activity :associations with socio-economic status and geographical remoteness". BMC Public Health. 15:434.

- Floud, S. Balkwill, A. Canoy, D. Reeves, G. K. Green, J. Beral, V and Cairns, B J. (2016). "Social participation and coronary heart disease risk in a large prospective study of UK women". *European Journal of Preventive Cardiology*. Vol. 23.9. 995-1002.
- Frawley, S., Veal, A. J., Cashman, R., and Toohey, K. (2009). "Sport for All' and Major Sporting Events: Introduction to the Project". School of Leisure, Sport and Tourism Working Paper 5, Sydney: UTS, Pp: 15.
- Hallmann, K. Mun i, Cristina A. Breuer, C. Dallmeyer, So. Metz, M. (2016). "Leisure participation: modelling the decision to engage in sports and culture". *J Cult Econ*. DOI 10.1007/s10824-016-9275-8. Springer Science+Business Media New York.
- Jones, R. Noble, G. (2007). "Grounded theory and management research: a lack of integrity?", *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*. Vol. 2 Issue: 2, pp.84-103, <https://doi.org/10.1108/17465640710778502>.
- Lee Lok, J (2012). "The effects of socio-economic status on physical activity participation in Hong Kong adolescents: a social ecological approach", *The University of Hong Kong (Pokfulam, Hong Kong)*, http://hdl.handle.net/10722/17453_9.
- Meghan W, Kathleen J, Ganley PSP. (2016). The association between social participation and lower extremity muscle strength, balance, and gait speed in US adults. *Preventive Medicine Reports* 4. 2016: 142-14. <http://ees.elsevier.com/pmed>.
- Piškur Barbara, Daniēls Ramon, Jongmans J Marian, Ketelaar Marjolijn, JEM Smeets Rob ,Norton Meghan & JHM Beurskens Anna. (2014). Participation and social participation: are they distinct concepts? *Clinical Rehabilitation*, Vol. 28(3) 211-220. sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
- Qin, J., Theis, K.A., Barbour, K.E., et al., (2015). "Impact of arthritis and multiple chronic conditions on selected life domains — United States", *MMWR Morb. Mortal. Wkly Rep*. 64 .21:578-582.
- Strauss, A. Corbin, J. (1998). "Basics of Qualitative Research: techniques and procedures for developing grounded theory". 2rd.edition, Thousand Oaks: Sage publications, Inc.
- Vandendriessche, J. B., Barbara, F.R. Vanderpe., & Roel, V. (2012). "Variation in Sport participation, Fitness and Motor Coordination with Socioeconomic Status among Flemish Children". *Pediatric Exercise Science*, Vol.24: 113-12.
- Vandermeersch, H. Meganck, J. Seghers, J. Vos, S. Scheerder, J. (2017). "Sports, Poverty and the Role of the Voluntary Sector. Exploring and Explaining Nonprofit Sports Clubs" *Efforts to Facilitate Participation of Socially Disadvantaged People*. *LSTR. Voluntas*. 28:307-334.
- Weiler R, Hamer M, Stamatakis E. (2014). "Watching sport on television, physical activity, and risk of obesity in older adults". *BMC Public Health*; 14(1): 1-4.
- Wicker, P. Hallmann, K. Breuer, C. (2012). "Micro and macro level determinants of sport participation. *Sport, Business and Management*": *An International Journal* Vol. 2 No. 1. pp. 51-68.
- Wicker, P. Hallmann, K. Breuer, C. (2013). "Analyzing the impact of sport infrastructure on sport participation using geo-coded data: Evidence from multi-level models". *Sport Management Review* 16. 54-67. [Journalhomepage: www.elsevier.com/locate/smr](http://www.elsevier.com/locate/smr).

به این مقاله این گونه استناد کنید:

پارساجو، علی؛ جوادی پور، محمد؛ زارعیان، حسین (۱۳۹۷). «تعیین راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران»، پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۸ (۱۶)، ۱۳-۲۸.